

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO
„DĖL ATISISAKYMO SUTEIKTI VALSTYBĖS PRIPAŽINIMĄ SENOVĖS BALŲ
RELIGINEI BENDRIJAI „ROMUVA“
PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalimi, valstybė pripažįsta tradicines Lietuvoje bažnyčias bei religines organizacijas, o kitas bažnyčias ir religines organizacijas – jeigu jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymui ir dorai. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (toliau – ir **Įstatymas**) 6 straipsnis nustato, kad kitos (netradicinės) religinės bendrijos gali būti valstybės pripažintos kaip Lietuvos istorinio, dvasinio ir socialinio palikimo dalis, jeigu jos palaikomos visuomenės ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymams ir dorai. Valstybės pripažinimas reiškia, kad valstybė palaiko religinių bendrijų dvasinį, kultūrinį ir socialinį palikimą. Valstybės pripažinimą suteikia Lietuvos Respublikos Seimas. Religinės bendrijos gali kreiptis dėl valstybės pripažinimo praėjus ne mažiau kaip 25 metams nuo pirminio jų įregistravimo Lietuvoje. Pripažinimo klausimą Seimas sprendžia gavęs Teisingumo ministerijos išvadą.

Gavęs Senovės baltų religinės bendrijos „Romuva“ (toliau – ir **Religinė bendrija**) prašymą, Seimo Žmogaus teisių komitetas kreipėsi į Teisingumo ministeriją dėl išvados dėl valstybės pripažinimo suteikimo Religinei bendrijai. Pagal Teisingumo ministerijos 2017 m. gruodžio 29 d. pateiktą išvadą dėl šios Religinės bendrijos pripažinimo (žr. 1 priedas), patvirtinta, kad Religinė bendrija atitinka įstatymo keliamus reikalavimus. 2019 metais, Seimui nepritarus nutarimo projektui, Religinė bendrija kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą (toliau – ir **EŽTT**) dėl galimai diskriminacinio pobūdžio Seimo nutarimo, nes ji buvo traktuojama kitaip nei kitos bendruomenės, kurioms valstybės pripažinimas buvo suteiktas. EŽTT 2021 m. birželio 8 d. priimtame sprendime nustatė Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir **Konvencija**) 9 straipsnio (Minties, sąžinės ir religijos laisvė) kartu su Konvencijos 14 straipsniu (Diskriminacijos uždraudimas) ir Konvencijos 13 straipsnio (Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) pažeidimą byloje *Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 48329/19). EŽTT nustatė, kad Lietuva pažeidė kelis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos straipsnius, sprendama dėl Religinės bendrijos valstybinio pripažinimo, nes prašymą nagrinėjo neobjektyviai – valstybės institucijos nepateikė pagrįsto ir objektyvaus pagrindimo, kodėl Religinė bendrija buvo traktuojama kitaip nei kitos religinės bendrijos, buvusios panašioje situacijoje. EŽTT konstatavo, kad Seimo nariai neliko neutralūs ir nešališki, taikydami reguliavimo galias ir apskritai nepriimdami jokio įstatymų leidėjo sprendimo.

2019 metais grupė Seimo narių kreipėsi į Konstitucinį Teismą dėl Įstatyme numatyto 25 metų veiklos termino, reikalingo netradicinės religinės bendruomenės pripažinimui. 2021 rugsėjo 7 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 6 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Konstitucinis Teismas nutarė:

„1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [89-1985](#)) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „religinės bendrijos gali kreiptis dėl valstybės pripažinimo praėjus ne mažiau kaip 25 metams nuo pirminio jų įregistravimo Lietuvoje“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [89-1985](#)) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „jeigu prašymas nepatenkinamas, pakartotinai galima dėl to kreiptis praėjus 10 metų nuo prašymo nepatenkinimo dienos“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnio 1 daliai, 43 straipsnio 1 daliai.“

Atsižvelgus į EŽTT sprendimą ir Konstitucinio teismo nutarimą, Seimo Žmogaus teisių komiteto iniciatyva ir Seimo valdybos sprendimu Nr. SV-S-450 buvo sudaryta darbo grupė Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo nuostatomis tobulinti. Seime buvo priimti darbo grupės pasiūlyti Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 6 straipsnio pakeitimai, nustatantys, kad „Valstybės pripažinimo klausimą Seimas išsprendžia priimdamas nutarimą per 3 mėnesius nuo Teisingumo ministerijos išvados gavimo dienos, neįskaitant laiko tarp Seimo sesijų. Religinė bendrija, susipažinusi su Teisingumo ministerijos išvada, turi teisę raštu pateikti nuomonę dėl šios išvados Seimui ir pristatyti ją Seimo nutarimo projekto svarstymo Seime metu. <...> Jeigu Seimas nepritaria pateiktam Seimo nutarimo projektui, valstybės pripažinimo klausimas Seime sprendžiamas pakartotinai tol, kol priimamas atitinkamas Seimo nutarimas. Seimo nutarime dėl atsisakymo religinei bendrijai suteikti valstybės pripažinimą turi būti nurodytas tokio sprendimo pagrindas (pagrindai) ir motyvai, kodėl religinė bendrija neturi atramos visuomenėje ir (arba) jos mokymas ar apeigos prieštarauja įstatymams ir (arba) dorai. Seimui priėmus nutarimą atsisakyti suteikti valstybės pripažinimą religinei bendrijai, ji pakartotinai dėl valstybės pripažinimo į Seimą gali kreiptis praėjus 2 metams nuo tokio Seimo nutarimo įsigaliojimo dienos.“

Balsuojant dėl Seimo nutarimo dėl valstybės pripažinimo suteikimo Religinei bendrijai projekto 2021 m., t. y. jau esant EŽTT nutarimui dėl pažeidimų sprendžiant valstybės pripažinimo suteikimo Religinei bendrijai klausimą, nutarimo projektas buvo grąžintas pagrindiniam komitetui tobulinti, nors Seimo kanceliarijos teisės departamentas dėl pagrindinio komiteto patikslinto nutarimo projekto pastabų neturėjo. Aiškūs argumentai, ką turėtų patobulinti pagrindinis komitetas, išsakyti nebuvo. Pažymėtina, kad objektyviai nepaneigtini argumentai dėl Religinės bendrijos veiklos laikotarpio, dėl jos veiklos neprieštaravimo įstatymams bei dėl pakankamos atramos visuomenėje, kuri, atsižvelgiant į Religinės bendrijos narių skaitlingumą ir visuomenės nuomonę dėl Religinės bendrijos palaikymo, yra net didesnė, nei jau esamų valstybės pripažintų kitų religinių bendrijų. Vertinant tai, kad doros samprata yra daugiau filosofinio bei teologinio pobūdžio kategorija, manytina, kad Seimo narių abejonės dėl Religinės bendrijos mokymo kyla būtent iš subjektyvių įsitikinimų. Todėl nutarimo projektas dėl atsisakymo suteikti Religinei bendrijai valstybės pripažintos bendrijos statusą grindžiamas būtent šiuo argumentu.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto iniciatoriai – Lietuvos Respublikos Seimo ir Seimo Žmogaus teisių komiteto nariai Tomas Vytautas Raskevičius ir Arūnas Valinskas. Projektą rengė Žmogaus teisių komiteto biuro patarėja Eglė Lukšienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme nustatyta, kad religinės bendrijos gali būti valstybės pripažintos kaip Lietuvos istorinio, dvasinio ir socialinio palikimo dalis, jeigu jos palaikomos visuomenės ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymams ir dorai. Valstybės pripažinimą suteikia Seimas, įvertinęs Teisingumo ministerijos išvadą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Teisinio reglamentavimo nuostatos užtikrintų minties ir sąžinės laisvės įgyvendinimą be diskriminavimo ir teisę į veiksmingą teisinės gynybos priemonę.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant nutarimo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto nutarimo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas nutarimas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Poveikio kriminogeninei situacijai ar korupcijai nenumatoma.

7. Kaip nutarimo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Ar nutarimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Nutarimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Nutarimo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamą nutarimo projektą galiojančių teisės aktų keisti nereikės.

10. Ar nutarimo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra pateikiamos sąvokos ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl įstatymo projektas nevertintinas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar nutarimo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Nutarimo projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams. Nutarimo projektu yra įgyvendinamas

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. birželio 8 d. sprendimas byloje *Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 48329/19).

12. Jeigu nutarimui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Nutarimui įgyvendinti papildomų teisės aktų parengti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks nutarimui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Nutarimui įgyventi lėšų iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų nereikės.

14. Gauti specialistų vertinimai ir išvados

Teisingumo ministerijos išvada (2017-12-29 Nr. (8.3.44 E) 7R-9547), parengta įvertinus mokslininkų ir ekspertų nuomones, straipsnius, kurioje konstatuota, kad Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ atitinka Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 6 straipsnyje nurodytus reikalavimus valstybės pripažinimo siekiančiai religinei bendrijai.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Religinė bendrija, valstybės pripažinimo suteikimas, Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Iniciatoriai papildomų paaiškinimų nepateikia.

PRIEDAI: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2017 m. gruodžio 29 d. išvada „Dėl valstybės pripažintos religinės bendrijos statuso suteikimo Senovės baltų religinei bendrijai „Romuva“ (1 kopija, 7 lapai).

Teikia
Seimo nariai

Tomas Vytautas Raskevičius
Arūnas Valinskas